

- 2 K setkání zástupců nezávislých iniciativ s J. Whiteheadem vyšel 31. 10. 1988 v Rudém právu dezinformační článek Věry Poslední Potupení se ozvali. Na článku mluvčí Charty 77 reagovali 2. 11. 1988 prohlášením: „V Rudém právu z 31. 10. t. r. se píše, že českoslovenští účastníci setkání s náměstkem ministra zahraničí USA Johnem Whiteheadem dne 15. října požadovali, jak uvedla britská BBC 16. října, aby Spojené státy neudělovaly Československu doložku nejvyšších výhod ve vzájemném obchodu, dokud se nezlepší postoj československé vlády k lidským právům. Charta 77 vydala spolu se zástupci ostatních zúčastněných nezávislých iniciativ po tomto rozhovoru s Johnem Whiteheadem zprávu, v níž se mimo jiné praví: „Rozhovor se dále týkal otázek pokroku v helsinském procesu a podmínek pro udělování doložky nejvyšších výhod.“ Tvrzení, že českoslovenští účastníci žádali, aby Spojené státy neudělovaly Československu doložku nejvyšších výhod, naprosto neodpovídá pravdě. Z naší strany bylo naopak zdůrazněno, že jsme loajálními občany své země a boj za dodržování lidských práv v Československu je naší záležitostí.“ ČSDS, sb. Charta 77, strojopisná kopie.

K útoku se Rudé právo vrátilo 4. 11. 1988 článkem Jaroslava Hálova Co tam dělali američtí diplomaté?, v němž autor napsal, že schůzka J. Whiteheada se zástupci nezávislých iniciativ byla vlastně instrukcí k provokacím na Václavském náměstí 28. října.

P. Uhl ve zprávě K rozhovoru s J. Whiteheadem rezolutně odmítl, že by zástupci nezávislých iniciativ jednali s americkým náměstkem zahraničí o manifestaci v den státního svátku. Podrobně popsal rozhovor o doložce nejvyšších výhod a uvedl „šestibodový návrh, jehož prvky by USA mohly eventuálně použít jako kritérií pro posuzování, zda v Československu dochází k tak výraznému pokroku v oblasti lidských práv, aby bylo možno o doložce nejvyšších výhod uvažovat“.

- VIZ INFORMACE O CHARTĚ 77, ROČ. 11 (1988), Č. 19, S. 4–5.

PLNÉ ZNĚNÍ: In: *Informace o Chartě 77*, roč. 11 (1988), č. 19, s. 3.

1988, 18. říjen, Praha. – Projev Charty 77 určený pro nezávislou manifestaci v Praze k svátku 28. října. (Dokument č. 53/88)

Oslovení nezávislé manifestace 28. října

Před sedmdesáti lety a několika hodinami na tomto místě, u sochy svatého Václava,¹ oznámil poslanec Isidor Zahradník shromážděnému davu vznik československého státu. Bylo to první veřejné vyhlášení státní samostatnosti na domácí půdě. V téže době přebírali zástupci Národního výboru jménem vznikajícího státu různé úřady a večer pak Národní výbor schválil v Obecním domě první čs. zákon, jímž byl nový stát vyhlášen. Václavské náměstí a celá Praha byly záhy plně jásaících lidí. Velké vystoupení lidu, jímž byl vznik Československa provázen, bylo rozhodné, ale pokojné, obešlo se bez násilí a krveprolití. Tento důstojný vstup do života byl symbolickým výrazem mravních a politických ideálů, v jejichž duchu Masaryk, Beneš, Štefánik, Kramář, Rašín, Soukup, Švehla a další vůdčové národa o samostatný stát usilovali a které mu dali do vínku.

Historie vzniku Československa a jeho předválečných osudů je mnoho let tendenčně vykládána a leccos z ní je utajováno. Přesto ideály a hodnoty, z nichž se náš stát zrodil, v podvědomí naší společnosti žijí. A není náhoda, že právě dnes si mnoho lidí znovu uvědomuje jejich aktuálnost.

Autoritativní způsob vlády, vyznačující se povýšeneckým vztahem k člověku a jeho základním právům, přinesl v posledních desetiletích tolik neblahých plodů, že jeho neperspektivnost je stále zřejmější. Stále víc lidí touží po skutečné demokracii. A stále víc lidí si uvědomuje, že jakkoli těžká k ní bude cesta, přesto to nebude cesta do úplného neznáma. Demokracii, byť zajisté nedokonalou, jsme v naší zemi už měli, a máme tudíž i určité tradice, o něž se můžeme opřít.

Připomínáme-li si dnes 70. výročí 28. října touto nezávislou manifestací, pak to není jen projev úcty k naší historii, ale zároveň je to činné naplnění těch nejlepších idejí, které jsou v ní uloženy. Tím, že uskutečňujeme své právo na nezávislý a svobodný občanský projev, děláme přesně to, co neodmyslitelně patří ke každé demokracii.

Charta 77 pevně věří, že občanské svobody budou v naší zemi postupně rozšiřovány, neboť dnes už není jiného východiska. Rychlost, s níž se to

bude dít, záleží na míře odvahy i rozvahy, s níž celá společnost, my všichni, budeme sami své svobody naplňovat.

Atmosféra vzájemného srozumění a shodné vůle vyjádřit je důstojným způsobem, kterou by se měla dnešní manifestace vyznačovat, nechť nám připomene povznášející atmosféru 28. října 1918.

Buďme věrni odkazu toho dne, kterým je ideál skutečné vlády lidu!²

Stanislav Devátý, Miloš Hájek, Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

→ ČSDS, SB. CHARTA 77. – STROJOPIS, PRŮPIS.

- 1 Projev byl 28. října přečten na Staroměstském, nikoli na Václavském náměstí.
- 2 Samostatné prohlášení k 70. výročí vzniku Československa vydaly další nezávislé iniciativy: Prohlášení Demokratické iniciativy k 28. říjnu 1988. In: Čas Demokratické iniciativy. Praha 1993, s. 67–68; Leták Demokratické iniciativy k 70. výročí vzniku Československa. In: Tamtéž, s. 71–72; Prohlášení Nezávislého mírového sdružení. Informace o Chartě 77, roč. 11 (1988), č. 19, s. 7; České děti k 28. říjnu (komentář). Tamtéž; Prohlášení Hnutí za občanskou svobodu k 70. výročí vzniku Československa a projev zástupce HOS. In: Hnutí za občanskou svobodu. Praha 1994, s. 34–36.

PLNÉ ZNĚNÍ: In: Informace o Chartě 77, roč. 11 (1988), č. 19, s. 7–8.

KOMENTÁŘE: Křen, J.: 28. říjen. Lidové noviny, roč. 1 (1988), č. 10, s. 3 • Málek, J.: Povstaň, povstaň veliké město pražské. Voknoviny, 1988, č. 11 • Julius: Reportáž psaná na vodě aneb svět nás viděl. Tamtéž.

1988, 24. říjen, Praha. – Prohlášení k zákazu manifestace k 70. výročí vzniku Československa. (Dokument č. 54/88)

Spoluobčanům, Čs. rozhlasu, Čs. televizi,
ČTK, APN, AFP

Sdělujeme, že slavnostní manifestace k 70. výročí vzniku čs. samostatnosti 28. října 1988, kterou Charta 77 s jinými občanskými iniciativami ohlásila ONV v Praze 1 dopisem z 10. 10. t. r.,¹ byla rozhodnutím odboru vnitřních věcí v Praze 1 dne 21. 10. zakázána.²

Zakladatel naší republiky T. G. Masaryk vyznával zásadu, že „stát moderní je pro občanstvo a ne občanstvo pro stát“. Takový stát je podle něho „stát po výtce administrativní, správný, už nepanuje, nýbrž spravuje“. Vyzýváme čs. státní orgány, aby pojímaly nezávislé demokratické manifestace jako loajální státoporné akty, které samy o sobě nejsou důvodem k jakémukoli zásahu bezpečnostních orgánů, neboť, řečeno Masarykovými slovy, „v republice není žádného vnitřního nepřítele, nesmí být a nebude“.

Když jsme se rozhodli oznámit konání manifestace, neměli jsme jiný záměr než jejím pokojným a důstojným průběhem potvrdit svůj pozitivní vztah k vlastnímu národu a vlastní zemi, potvrdit, že T. G. Masaryk se nemýlil, když řekl, že „český lid, rozvážný, vzdělaný, je politicky dokonale zralý. Ví, že násilí, brutálnost, jsou zavržení hodné prostředky.“ Politickou zralost může náš lid prokázat tím, že si osvojí kulturu nezávislých manifestací, že se jejich účastníci vystříhají jakéhokoli chování, které by mohlo jejich spoluobčany pohoršit, a že se vyvarují projevů urážlivých a vyzývacích. V případech, že by se proti pokojně manifestujícím občanům počivalo síly, jejich jedinou zbraní je mobilizace sebekázně a zřeknutí se i oprávněné sebeobrany proti neoprávněnému násilí.

S rozhořčením odmítáme obvinění v Rudém právu,³ že by z naší strany byly rozšiřovány výzvy ke svržení dosavadního společenského řádu, k „předání vlády“ nebo dokonce bylo vyhrožováno teroristickými činy.

Považujeme rozhodnutí o zákazu manifestace za protiústavní. Toto své stanovisko jsme oznámili společně s ostatními iniciativami odboru vnitřních věcí ONV v Praze 1 v dopise z 23. 10.